

Vleermuis onderzoek

**“Vervangende nieuwbouw
Bredius ”**

Amsterdam

Inventarisatie vleermuizen
Beoordeling t.a.v. natuurwetgeving

Rapport
01/192 AFO

Titel en subtitel
Vleermuisonderzoek "Vervangende nieuwbouw Bredius"

Amsterdam

Auteur(s)
drs. C. Venhuis
drs. A.H.Swaan

Opdrachtnemer
AFO Advisering & Flora- en faunaOnderzoek
Limmerweg 46
1935 AM Egmond-Binnen

www.afo-onderzoek.nl
e-mail: info@afo-onderzoek.nl

Opdrachtgever(s)
Gemeente Amsterdam

Datum publicatie: augustus 2009

© **AFO Advisering & Flora- en fauna Onderzoek**, 2009

Vleermuis onderzoek

“Vervangende nieuwbouw Bredius”

Amsterdam

Inventarisatie vleermuizen
Beoordeling t.a.v. natuurwetgeving

C. Venhuis
A.H. Swaan

AFO Advisering & Flora - faunaOnderzoek
Rapport 192

Egmond-Binnen, augustus 2009

Inhoudsopgave:

1 INLEIDING	4
2 AANPAK	5
3 ONDERZOEKSGBIED	6
4 AANWEZIGE VLEERMUIZEN	7
4.1 METHODEN	7
4.2 RESULTATEN	8
4.3 CONCLUSIE	11
5 EFFECTBEOORDELING	12
6 CONSEQUENTIES T.A.V. DE NATUURWETGEVING	13
7 AANBEVELINGEN	14

Samenvatting

- Het voorliggende Vleermuis onderzoek werd verricht ten behoeve van de sloop van de Brediusshal met aanwezige aanbouw, en de kap van enkele bomen aan de Zaanstraat (stadsdeel Westerpark) te Amsterdam.
- Er werden in september 2008, en in juni en juli 2009 bezoeken gebracht aan de locatie. Er werden tijdens deze bezoeken geen waarnemingen gedaan die wezen op de aanwezigheid van vaste verblijfsplaatsen (paarlocatie, zomer- en winterverblijfplaatsen en kraamkolonie) van vleermuizen.
- Er bestaat vanuit de Natuurwetgeving geen belemmering voor een Projectbesluit in het kader van de Wro. Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is niet aan de orde.

Aanvullend advies

- Ondanks dat er tijdens de onderzoeken geen vaste verblijfsplaatsen werden waargenomen, is er toch een geringe kans op aanwezigheid van een verblijfplaats van de Gewone dwergvleermuis en/of Laatvlieger. Bijvoorbeeld een tijdelijke dagrustplaats voor één of enkele individuen. Geadviseerd wordt dan ook om te slopen buiten de voor vleermuizen kwetsbare periode bijvoorkeur nazomer – najaar (juli – oktober).
- Als aanbeveling aan gemeenten en grote woningbouwcoöperaties is het advies opgenomen beleid te ontwikkelen om in nieuwe gebouwen verblijfslocaties te creëren voor vleermuizen en vogels, die soms volledig afhankelijk kunnen zijn van toegankelijke ruimten in gebouwen. Dit vergroot de kans dat een eventueel in de toekomst noodzakelijke ontheffingsaanvraag wordt toegekend.

1 Inleiding

Dit Vleermuisonderzoek heeft plaatsgevonden ten behoeve van de sloop van de Brediushal met aanwezige aanbouw, en de kap van enkele bomen in het stedelijke gebied van stadsdeel Westerpark te Amsterdam. Eerder werd een quickscan Natuurtoets uitgevoerd (AFO-rapport 01/167, 2008).

Om te voldoen aan de natuurwetgeving, die deels geïmplementeerd is in Wro-procedures (projectbesluit), dient voor de geplande ontwikkeling een Vleermuis onderzoek uitgevoerd te worden.

De gemeente Amsterdam heeft AFO Advisering & Onderzoek verzocht dit Vleermuisonderzoek uit te voeren.

Doel van dit onderzoek is duidelijkheid te verkrijgen over de mogelijke aanwezigheid van vleermuizen, en een beoordeling te geven van de invloed van de sloop en kap op eventueel aanwezige soorten. Op basis van deze gegevens kan worden vastgesteld of de sloop mogelijk in strijd is met de natuurwetgeving. Duidelijk dient te worden of voor de sloop een ontheffing Flora- en faunawet moet worden aangevraagd, en of eventueel mitigerende en compenserende maatregelen noodzakelijk zijn. De voorliggende rapportage geeft de resultaten van dit Vleermuisonderzoek.

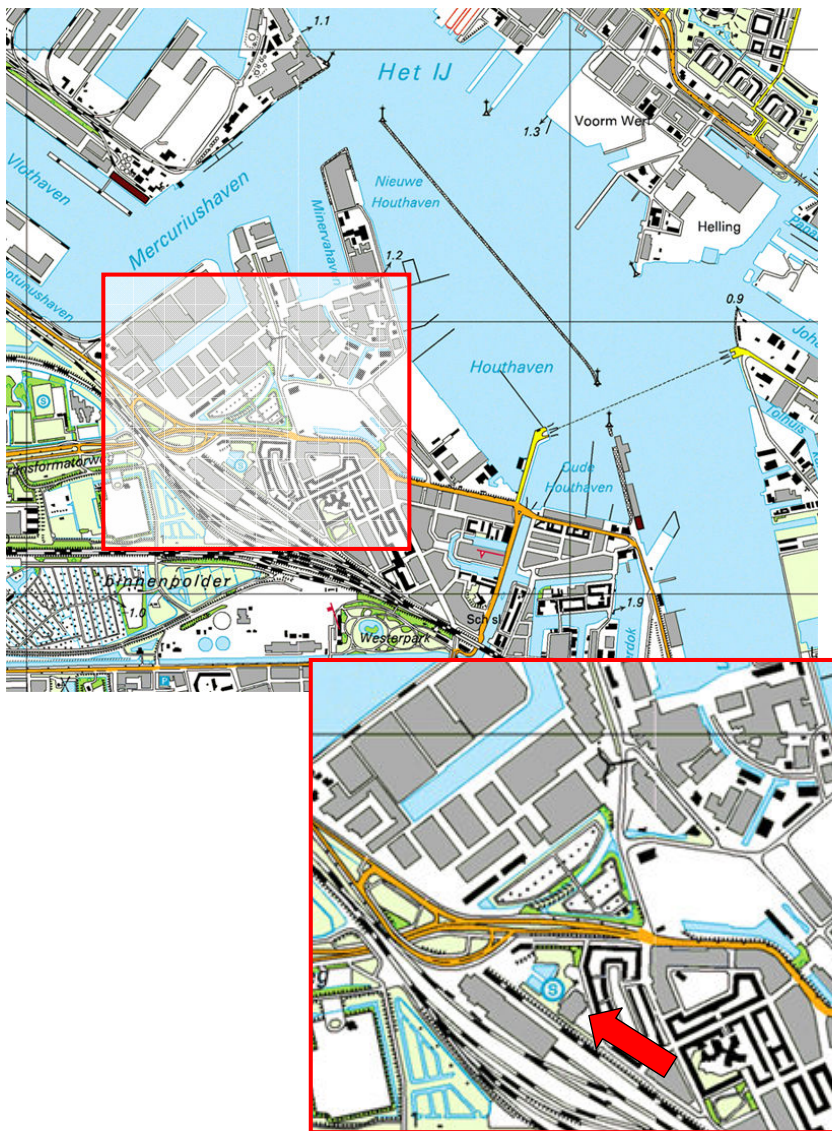
2 Aanpak

De indeling van de rapportage en de gevolgde werkwijze is als volgt:

1. beschrijving van het project en locatie
2. uitvoering en resultaten veldonderzoek
3. effectbeoordeling: welke effecten heeft de geplande ingreep op eventueel aanwezige vleermuissoorten
4. consequenties effecten in relatie tot de Natuurwetgeving

3 Onderzoeksgebied

De planlocatie ligt in het stedelijke gebied van Amsterdam, aan de Zaanstraat (kilometerhok 119-489). Het terrein van de Brediusshal bestaat uit een grote hal met aanbouw aan het zuidoostelijk deel. In het zuidoosten ligt tevens een plein met een zandbak met daaraan grenzend een speelplaats. Het noordelijk deel van de locatie bestaat uit een grasveld dat door het Brediusbad wordt gebruikt. Hierop staan ook enkele bomen. In de wijdere omgeving ligt ten zuidwesten van de planlocatie een rangeerterrein voor treinen en ten noordwesten ligt havengebied. Ten oosten van de locatie ligt het stedelijke gebied van Amsterdam (Spaarndammerbuurt).

Figuur 1 Ligging van de planlocatie (rode pijl). Bewerkte topografische kaart © 2008 Topografische Dienst Emmen (grid: kilometerhokken).

4 Aanwezige vleermuizen

4.1 Methoden

Dagbezoek augustus 2008

Half augustus 2008 werd de locatie gedurende de dag bezocht waarbij de potentiële geschiktheid van de bomen, de Brediushal en aanbouw werden beoordeeld. Er werd aan de binnenzijde van de hal gezocht naar sporen die zouden kunnen wijzen op de aanwezigheid van vleermuizen, bijvoorbeeld mest.

Avondbezoek 22-09-08

Er werd op 22 september 2008 een avond onderzoek verricht naar de aanwezigheid van vleermuizen dat werd onderverdeeld in twee delen: Tijdens het eerste deel werd vanaf zonsondergang tot 1,5 uur na zonsondergang onderzoek uitgevoerd en het tweede deel vanaf 3,5 uur tot 4 uur na zonsondergang. Het was de hele avond droog, en licht bewolkt met een matige wind van ongeveer windkracht 3 a 4. Het begin van de avond was licht bewolkt en er was goed zicht op eventuele uitvliegers. Er werd zowel rond de hal en aanbouw als bij de bomen gezocht. Tijdens het eerste deel werd naar uitvliegende dieren en tijdens het tweede deel naar inzwermende dieren en lokroepen respectievelijk gespeurd en geluisterd. Hierbij werd gebruik gemaakt van zaklampen en bat-detectors. Er stond aan drie zijden van de hal een onderzoeker opgesteld en er werd zowel visueel als met de bat-detector gespeurd naar uitvliegende en inzwermende vleermuizen. Door onderling contact te houden kon met deze methode over- of langs vliegende vleermuizen worden onderscheiden van daadwerkelijk uit de bebouwing vertrekkende vleermuizen.

Avondbezoek 24-06-09

Er werd op 24 juni 2009 een avond onderzoek verricht naar de aanwezigheid van vleermuizen. Er werd vanaf een kwartier voor zonsondergang tot 1,25 uur na zonsondergang onderzoek uitgevoerd. Het was deze avond droog, onbewolkt met een matige wind van ongeveer windkracht 3. Door het onbewolkte weer was er een goed zicht op eventuele uitvliegers. Er werd zowel rond de hal als bij de aanbouw gezocht. Er werd naar uitvliegende dieren gespeurd en geluisterd. Hierbij werd gebruik gemaakt van zaklampen en bat-detectors. Er stond aan twee zijden van de hal een onderzoeker opgesteld en er werd zowel visueel als met de bat-detector gespeurd naar uitvliegende vleermuizen. Door onderling contact te houden kon met deze methode over- of langs vliegende vleermuizen worden onderscheiden van daadwerkelijk uit het bebouwing vertrekkende vleermuizen.

Nachtbezoek 22-07-09

Er werd op 22 juli 2009 een nachtonderzoek verricht naar de aanwezigheid van vleermuizen. Er werd vanaf 2,25 uur voor zonsopgang tot een kwartier voor zonsopgang onderzoek uitgevoerd. Het was de hele nacht droog, licht bewolkt met weinig wind (ongeveer windkracht 1 a 2). Het was de hele nacht licht bewolkt en daardoor was goed zicht op eventuele inzwermers. Er werd zowel rond de hal als rond de aanbouw gezocht. Er werd naar inzwermende dieren respectievelijk gespeurd en geluisterd. Hierbij werd gebruik gemaakt van zaklampen en bat-detectors. Er werd continue rond de hal gelopen en werd er zowel visueel als met de bat-detector gespeurd naar inzwermende vleermuizen.

4.2 Resultaten

Dagonderzoek augustus 2008

Tijdens het dagbezoek werden de hal en aanbouw als matig geschikt beoordeeld voor verblijfplaatsen voor vleermuizen. Zeker vanwege de aanwezige spouwvoegen die toegang geven dit deel gebruikt werd als vaste verblijfplaats. De noordzijde van de hal werd - vanwege een eerdere brand - geschikt beoordeeld vanwege de vele aanwezige kieren en gaten tussen de bakstenen en vanwege de kieren en ruimten achter de houten betimmering. In de bomen werden geen holten aangetroffen die door vleermuizen gebruikt zouden kunnen worden als verblijfplaats, mogelijk wel als paarlocatie. Aan de binnenzijde van de hal werden geen sporen gevonden die duiden op (massale) aanwezigheid van vleermuizen.

Avondbezoek 22-09-08

Vroege deel: vanaf zonsondergang - 1,5 uur na zonsondergang

Tijdens dit avondbezoek werden er geen foeragerende vleermuizen nog uitvliegende dieren waargenomen.

Late deel: vanaf 3,5 – 4 uur na zonsondergang

Er werden later op de avond geen inzwermende dieren nog werfroepen gehoord. Wederom werden er geen foeragerende vleermuizen waargenomen.

Er werden geen aanwijzingen verkregen die duiden op de aanwezigheid van een vaste verblijfplaats.

Avondbezoek 24-06-09

15 minuten voor zonsondergang - 1,25 uur na zonsondergang

Tijdens het avondbezoek werd aan de noordoostzijde van de hal vanaf 45 minuten na zonsondergang met een tussenpoos van ongeveer een minuut, 30 minuten lang, 8 maal kortstondig (variërend van 1 – 4 seconde) en op een hoogte variërend tussen de 3 en 10 meter, een Gewone dwergvleermuis waargenomen. Het betrof dieren die langs de hal vlogen en voornamelijk foerageerden aan de noordoostzijde van de planlocatie rondom en tussen enkele bomen. 49 minuten na zonsondergang werd ten noorden van de hal een Laatvlieger waargenomen die op circa 10 meter overvlog in noordoostelijke richting.

Er werden geen aanwijzingen verkregen die duiden op de aanwezigheid van een vaste verblijfplaats.

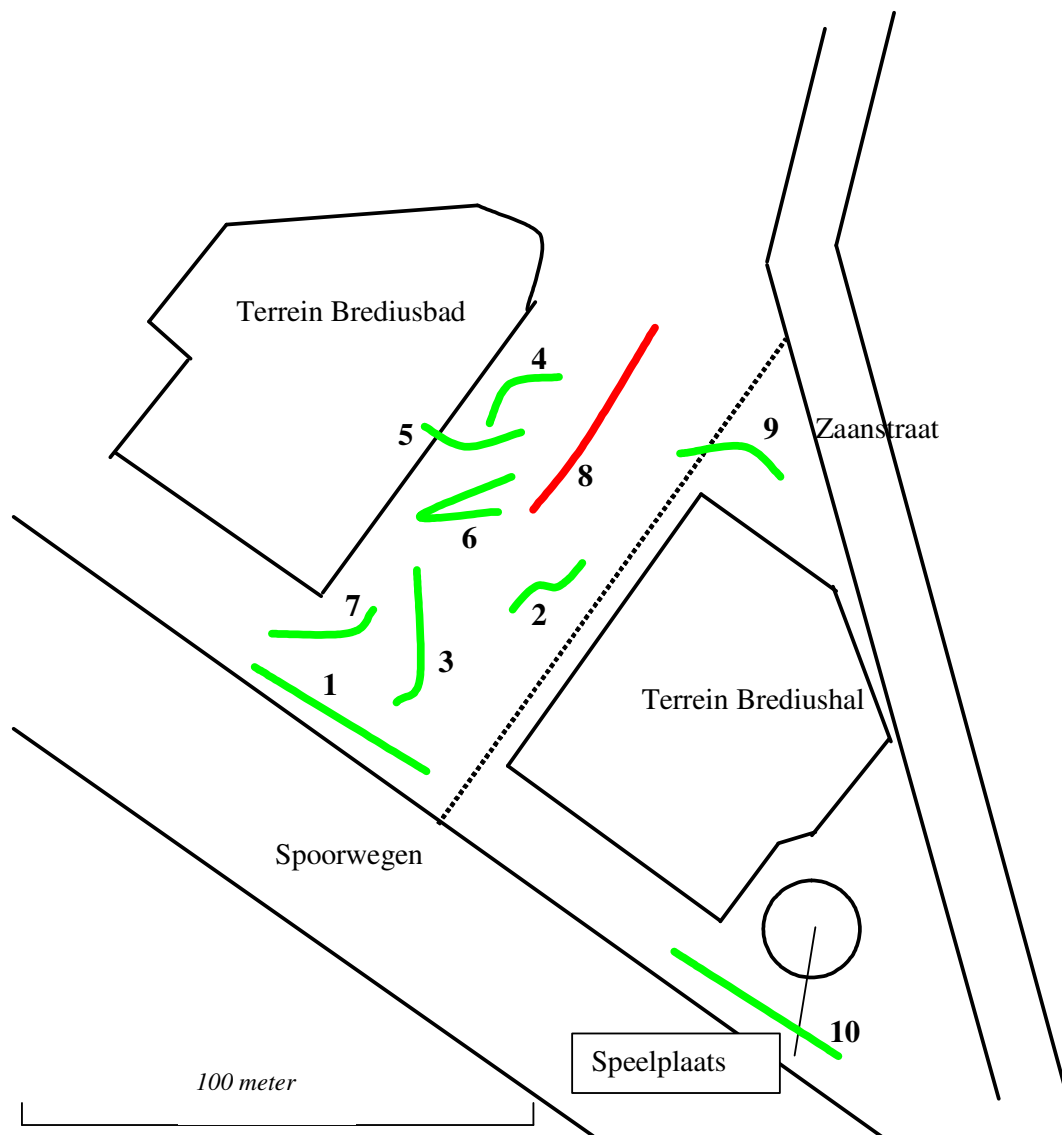
Nachtbezoek 22-07-09

2 uur en 15 minuten voor zonsopgang - 15 minuten voor zonsopgang

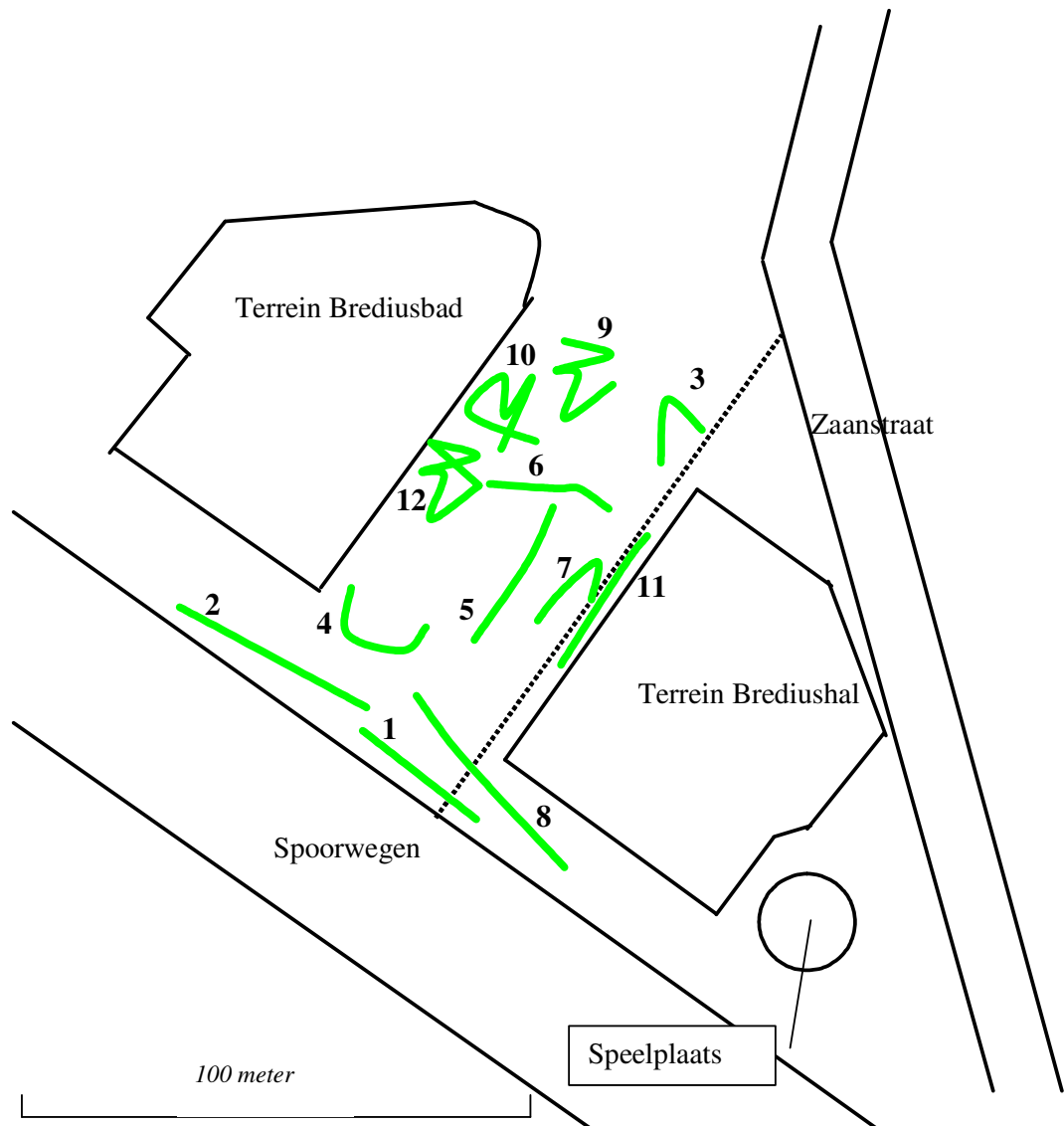
Tijdens dit nachtbezoek werd aan de noordoostzijde van de hal vanaf 2 uur en een kwartier voor zonsopgang met een tussenpoos van ongeveer een kwartier, een uur en een kwartier lang, 8 maal kortstondig (variërend van 1 – 5 seconde) en op een hoogte variërend tussen de 3 en 6 meter, een Gewone dwergvleermuis waargenomen. Het betrof dieren die aan de noordwest zijde van de hal vlogen en voornamelijk foerageerden langs een bomenhaag aan de westzijde van het terrein en rondom en tussen enkele bomen op het terrein.

Aan dezelfde zijde van de hal werd vanaf 1 uur en een kwartier voor zonsopgang met een tussenpoos van ongeveer 5 minuten, een half uur lang, 4 maal praktisch continue en op een hoogte variërend tussen de 1 en 5 meter, een Gewone dwergvleermuis waargenomen. Het betrof dieren die aan de noordwest zijde van de hal vlogen en voornamelijk foerageerden rondom en tussen enkele bomen.

Er werden geen aanwijzingen verkregen die duiden op de aanwezigheid van een vaste verblijfplaats.

Figuur 2 Waargenomen vleermuizen op de planlocatie tijdens het avondbezoek op 24 juni 2009. Groen: Foeragerende Gewone dwergvleermuis; Rood: Foeragerende Laatvlieger. Nummers corresponderen met Tabel 1.

Figuur 3 Waargenomen vleermuizen op de planlocatie tijdens het avondbezoek op 22 juli 2009. Groen: Foeragerende Gewone dwergvleermuis. Nummers corresponderen met Tabel 2.

nummer	soort	tijdstip
1	Gewone dwergvleermuis	22:46
2	Gewone dwergvleermuis	22:47
3	Gewone dwergvleermuis	22:48
4	Gewone dwergvleermuis	22:50
5	Gewone dwergvleermuis	22:53
6	Gewone dwergvleermuis	22:56
7	Gewone dwergvleermuis	22:58
8	Laatvlieger	22:50
9	Gewone dwergvleermuis	23:05
10	Gewone dwergvleermuis	23:10

Tabel 1 Waargenomen vleermuizen op de planlocatie met tijdsaanduiding tijdens het avondbezoek op 24 juni 2009. Nummers corresponderen met de kaart in figuur 2.

nummer	soort	tijdstip
1	Gewone dwergvleermuis	03:43
2	Gewone dwergvleermuis	04:03
3	Gewone dwergvleermuis	04:20
4	Gewone dwergvleermuis	04:38
5	Gewone dwergvleermuis	04:40
6	Gewone dwergvleermuis	04:49
7	Gewone dwergvleermuis	04:53
8	Gewone dwergvleermuis	04:56
9	Gewone dwergvleermuis	05:06 - 05:08
10	Gewone dwergvleermuis	05:11 - 05:13
11	Gewone dwergvleermuis	05:17
12	Gewone dwergvleermuis	05:20 – 05:21

Tabel 2 Waargenomen vleermuizen op de planlocatie met tijdsaanduiding tijdens het avondbezoek op 22 juli 2009. Nummers corresponderen met de kaart in figuur 3.

4.3 Conclusie

De planlocatie maakt deel uit van het foerageergebied van de Gewone dwergvleermuis en de Laatvlieger. Er werden geen aanwijzingen verkregen die duiden op de aanwezigheid van een vaste verblijfplaats (kraamkolonie, zomer- en winterverblijfplaats en paarlocatie).

5 Effectbeoordeling

Foerageergebied

De planlocatie wordt door de Gewone Dwergvleermuis en de Laatvlieger gebruikt als foerageergebied. Het aanwezige biotoop rond de hal - stedelijk gebied met enkele groene elementen - is algemeen aanwezig in deze regio. De planlocatie als geheel maakt in de meeste tijd van het jaar slechts een gering deel uit van het foerageergebied van individuen van de Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. Het verdwijnen van de hal en de vegetatie op de planlocatie heeft, zelfs op het niveau van het individu, een zeer gering effect.

Vaste verblijfplaatsen

Er werden geen aanwezigen verkregen dat de planlocatie dienst doet als vaste verblijfplaats voor vleermuizen.

6 Consequenties t.a.v. de Natuurwetgeving

Verdwijnen van foerageergebied

Geen. Beoordeeld als een te gering effect

Vaste verblijfplaatsen

Ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is niet van toepassing.

7 Aanbevelingen

- Ondanks dat er tijdens de vleermuisinventarisaties geen vaste verblijfplaatsen zijn waargenomen is nooit volledig uit te sluiten de Gewone dwergvleermuis en/of Laatvlieger een tijdelijke verblijfplaats in de hal heeft. Het zal dan waarschijnlijk een tijdelijke dagrustplaats zijn van één of enkele individuen. Geadviseerd wordt om te slopen in voor vleermuizen gunstige perioden (eind juli – oktober). In deze periode zijn vleermuizen minder kwetsbaar en zeker met een aangepast sloopwijze kan de (geringe) kans op schade verder verkleind worden (voor aanpak sloop zie AFO-folder Vleermuizen en Sloop).
- De momenteel toegepaste bouwmethoden, waarbij sterk de nadruk ligt op isolatie, levert voor vleermuizen steeds minder geschikte verblijfslocaties op in het stedelijke gebied. De gemeente en/of woningbouwcoöperaties zouden er goed aan doen te onderzoeken of er bij nieuwbouwprojecten geschikte verblijfsmogelijkheden voor vleermuizen - maar ook bijvoorbeeld voor de Huismus - gecreëerd kunnen worden. Veelal kan dit eenvoudig plaatsvinden door bij enkele hiervoor geschikte gebouwen enkele speciale stenen in te metselen, openingen te creëren (spouw, stootvoeg) of door gebruikmaking van enkele speciale dakpannen. Daarmee blijven deze soorten niet alleen behouden voor het stedelijke gebied, maar het vergroot en vergemakkelijkt sterk de kans op het verkrijgen van een ontheffing indien ergens in te slopen panden vleermuizen worden aangetroffen. Een voorwaarde die aan het verlenen van ontheffing gesteld kan worden is namelijk, dat regionaal de populatie behouden blijft. Door vooraf hierop in te spelen kan hier zondermeer aan voldaan worden.